

scarlett
wilková
říkali jí
kri-kri

motto

Říkali jí Kri-kri

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

Scarlett Wilková
Říkali jí Kri-kri – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

**říkali jí
kri-kri**

scarlett
wilková
říkali jí
kri-kri

motto

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné se dozvíte na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

*Děkuji všem, kteří si se mnou povídají o Řecku
a pomáhají mi ho poznávat.*

Nesnažte se z náznaků vypátrat, o který ostrov jde.
Nedávejte si slova, věty a kapitoly do souvislosti s tím,
co se dá najít na mapách a v cestopisech. Nedělejte to.
Může to být nebezpečné...

Její jméno se nikdy nedozvíte. Tak si to přála. Nezáleží na něm, stejně jí odmalička všichni říkali Kri-kri.

„Tý jsi moje malá Kri-kri,“ opakovala máma, když dcerka přišla domů s odřenými koleny, lokty nebo bradou, což se stávalo často.

Kri-kri jsou kozy. Divoké kozy žijící v horách. Kdybyste se je pokusili nahnat do stáda, dostat je na určité místo, bylo by to marné. Zbytečná snaha. Žádné oplocení pro ně není překážka. Skáčou vysoko. Když se vznášejí nad průrvami ve skalách a roklinami hlubokými tak, že jejich dno nikdy nikdo nespatří, zdá se, že létají.

Když se Kri-kri jako malá holka toulala v horách, vystrkovaly zvědavě hlavy z úzkých štěrbin nebo ji sledovaly z vrcholů tak špičatých a ostrých, že si je ani ptáci nevybírali jako místo k odpočinku. Milovala jejich úzké, protáhlé obličejе zakončené legračními bradkami a jejich zvláštní oči. Hodné. To je to pravé slovo, které ji napadlo, kdykoli se nějaké koze zadívala do tváře. Ne, nenamítejte, že u zvířat je nesmysl používat slova *tvář* a *obličej*, že patří jen k lidem. Kri-kri by vám vysvětlila, že kozy mají obličejе.

Nikdy před ní neutíkaly, neschovávaly se. Když se v horách objevil kdokoli jiný, zmizely, ale jí se nebály. Zdravily

ji. Jako když jdete po ulici mezi domy, jejich obyvatelé vás zahlédnou z oken, vykloní se, přátelsky zamávají a zase v nich zmizí.

Představovala si, že prochází královstvím, v němž vládnou divoké kozy, a jen ona jediná ze všech lidí na světě o něm ví. Bylo poseto fialovými, šedými a hnědými keříky, které se draly z děr mezi skalami a kameny. Většinu roku byly matné, zaprášené, ale když zfialověly, jako by se celý svět ponořil do vonící mlhy.

Tehdy její maminka obrátila tvář k vrcholům, téměř obřadně nasála vzduch a prohlásila, že nadešel ten nejlepší čas. Pak společně celé dny trhaly tymián, vázaly ho do kytic, ty ukládaly do velkých plátěných pytlů a táhly je zpět dolů k pobřeží. Maminka jí vyprávěla, jak taky po horách ráda běhávala, když byla malá, a vysvětlovala, že kozy, které společně pozorovaly, ve skutečnosti nebyly druh Kri-kri, protože ten žije jen na Krétě, jedině v tamějších horách žijí ty nejrychlejší a nejmrštnější ze všech divokých koz.

„Kri-kri jsou totiž výjimečné, zázračné jako ty,“ říkala maminka a lechtala dcerku na nose větvičkou tymiánu.

Kdybyste Kri-kri viděli, když zestárla, a představili si podobu horských koz, asi byste se pousmáli. Byla jim podobná! Léty se její obličej ještě víc protáhl a zúžil do ostřejších rysů a na bradě jí občas vyrašil šedý chlup. Vždy si ho vyšklubla, ale kdyby je nechala růst, vytvořily by kozí bradku.

Měla zvláštní oči. Působily laskavě. Říká se, že zlí lidé mají zlé oči. Nevěřte tomu. I lidé, jejichž oči vypadají mile, bývají zlí. Kri-kri v sobě měla hodně zla. Nahromadilo se v ní za všechny ty roky, po které pozorovala, jak se svět mění k horšímu. Byly dny, kdy měla pocit, že se do ní už

více zla nemůže vejít a zanedlouho ji roztrhá na kusy. Ale došla k závěru, že zlo se dá vypouštět. Když se dokáže soustředit, může zlo vydechnout a nasměrovat tam, kam bude chtít.

Kri-kri nenáviděla turisty. Jsou jako hejno hladových racků, jako žravé ryby. Tak o nich mluvila. Nejvíc jí vadilo, že fotografovali modrý hrob. Nebylo dne, aby si ho někdo z cizinců nefotil. Odmítala přijmout to, na co si ostatní obyvatelé ostrova dávno zvykli. To, že se každý cizinec, který modrý hrob uvidí, začne chovat jako pomatený. Někdy na něj turisté dokonce šlapou, aby získali co nejlepší záběr. Zřejmě je fascinuje, že hrob může být opravdu modrý. Jasně modrý jako ranní hladina moře ve chvíli, kdy vychází slunce a jeho první paprsky se odrážejí od skály na pláži.

Tak pozor, málem jsem teď prozradila, kterou pláž mám na mysli – tu, na kterou mě vzala Kri-kri. Slíbila jsem jí tehdy, že její název ode mě nikdy nikdo neuslyší.

„Když se o jakékoli krásné pláži začne mluvit, stačí pár let a hned na ni nějaký chytrák přiveze turisty, postaví tam bar, roztáhne lehátka a slunečníky. Já budu svou pláž před turisty chránit za každou cenu. Za každou cenu. Rozumíš? Chápeš? Protože jinak to s ní skončí stejně jako s naším hřbitovem. Nevím, jaké hroby máte tam u vás, ale několikrát jsem slyšela turisty říkat, že krásnější místo posledního odpočinku, než je to naše, ještě nikdy neviděli,“ vykládala mi Kri-kri.

Měla pravdu. Jiný podobný hřbitov s modrým hrobem neexistuje. Leží na okraji vysokého bílého útesu. Když k němu ráno stoupáte úzkou pěšinou, slunce máte v zádech a jas vycházející z křížů na pozadí oblohy vás nutí přivírat oči, protože mramor je tak bělostný, až oslepuje.

Z pohledu shora je naopak nejkrásnější k večeru, jakmile slunce zapadá. Je to, jako by se bílé kříže vznášely mezi nebem a mořem, protože v určité chvíli přestává být zřetelné, kde je mezi nimi hranice. Před vámi je jen nekonečná modrá plocha na pozadí bílých náhrobků.

Všechny hroby jsou bílé. Jen ten jediný je modrý. Vypadá jako modře omítnutý domeček s malým výstupkem, ze kterého vyčnívá dřevěný křížek. Uprostřed je velké růžové srdce.

„Když jsem srdce na modrou plochu namalovala, byla jsem našťavaná. Představovala jsem si, že barva bude jemnější, ne tak zářivá. Pak jsem si říkala, že na slunci vybledne, jenže ona je stále stejně jasná. Lidé říkají, že je to záhada, ale já si myslím, že v tom srdci je život. Jméno jsem na hrob napsala bílou barvou. Trochu se roztekla, tak si lidé myslí, že písmena načmáralo dítě. Ty mušličky a kamínky, které leží kolem, jsou z naší zlaté pláže. Naproti hrobu mám lavičku. Když si mě na ní turisté fotí, lehají si na zem, aby mě měli v záběru spolu s hrobem. Dovedeš si to představit? Snesla bys něco takového?“

Tohle mi Kri-kri vyprávěla. Řekla ale mnohem víc. Zahlítila mě vzpomínkami, kterým jsem zpočátku nevěřila, myslela jsem si, že jde jen o řeči staré paní, které už mysl neslouží jako dřív.

„Ten chlap měřil asi dva metry, prořídlé, dlouhé prošedivělé vlasy měl svázané dozadu, na zápěstích mu cinkaly náramky z korálků. Nechápu, proč si muži kupují náramky, ale jdou ze všech cetek pro turisty nejlépe na odbyt. Nefotil na mobil jako většina turistů, měl přes rameno obří brašnu a v ruce fotoaparát, nezvykle velký a dlouhý. Když ho na mě namířil, připadalo mi, jako by měl v ruce zbraň. Vyfotil si mě i hrob ze všech úhlů, zdálky, zblízka,

z výšky, pak si lehl na zem, pak zase vstal, popošel, poklekl. Trvalo to dlouho, nekonečně dlouho. Něco říkal. Anglicky rozumím, tak jsem pochopila, že se mě ptal, jestli bych se nemohla posunout doleva. Když odcházel, vypadal zklamane, protože já se samozřejmě nepohnula. Počkala jsem, až dojde tam, kde je sráz nad mořem nejprudší, však víš kde, říkala jsem ti, že tam máš být opatrná, v místě, kde je plot vyvrácený. Doktor večer v taverně vyprávěl, že ošetřoval turistu, který nešťastně uklouzl právě tam, v tom krátkém úseku stezky k hřbitovu, na kterém kus plotu chybí. Všichni mluvili o tom, jak neuvěřitelná je to náhoda, že se tomu chlapíkovi noha sesmekla právě tam, kde se není čeho zachytit. Kdyby zakopl o metr dál, prý by to tak nedopadlo, ale takhle se zřítíl až dolů, k moři, na kameny. Všimli si ho lidé z výletní lodi, která objížděla útes. Byl v bezvědomí, zle polámaný. Museli pro něj zavolat helikoptéru. Prý zemřel krátce poté, co ho přivezli do nemocnice.“

Po chvíli ticha dodala, že jí toho muže nebylo líto.

„Ne, nelitovala jsem ho. Protože nebyl první. Bylo jich víc. Hodně jich bylo. Dříve jsem kvůli některým přemýšlela, jestli budou někomu chybět, jestli mají ženy, děti, blízké. Možná jsem někomu, kdo je měl rád, způsobila žal a bolest. Ale časem jsem lítost přestala cítit. Všichni byli stejní. Zasloužili si to. Neměli sem jezdit.“ Domluvila a bez mrknutí se mi dívala do očí, z nichž se daly jasně vyčíst otázky:

Tak co, šokovala jsem tě?

Co s tím teď budeš dělat?

Část 1.

Snít o minulosti znamená zmeškat přítomnost.

(ŘECKÉ PŘÍSLOVÍ)

1

Kri-kri pocházela z váženého rodu.

Jeden z jejích předků zabil velitele pirátů. Vyskočil na něho z jeskyně, prořízl mu hrdlo, pak se ukryl v horách a řval tam tak, až dobyvatelé získali z ozvěn jeho hlasu dojem, že k nim sestupuje horda mužů, utekli zpět na loď a odpluli.

Na ostrově, odkud Kri-kri pocházela, mají všechny rodiny svou historku, podle níž někdo z jejích předků vykonal cosi hrdinského, zpravidla zahnal nepřítele, někdo piráta, někdo Turka. Stejně jako všechny řecké děti byla i ona vychována v přesvědčení, že právě v její rodině byl výskyt výjimečně statečných jedinců vysoce nadprůměrný.

Neptejte se, který je to ostrov. Znovu opakuji – nikdy se nedozvíte názvy kousků země tvořící toto souostroví. Slíbila jsem Kri-kri, že ho nikomu neprozradím, protože byste ho hned hledali na internetu, pátrali byste, jak se na něj nejjednodušeji dostat. A kdyby se vám to podařilo, ukazovali byste přátelům fotky, vyprávěli jim, jak tam bylo krásně, a oni by tam jeli také...

Přesně to Kri-kri nechtěla.

Když ovšem název domova jejích předků vyslovíte před kterýmkoli Řekem, v jeho očích se objeví respekt a úcta.

„Když se řekne *řecký ostrov*, vy cizinci si představíte malé, vápnem omítnuté domečky s modrými okenicemi, jaké znáte z fotografií, které vám ukazují v těch vašich cestovních kancelářích. Ale moji předkové žili ve vilách s balkony lemovanými tepaným kovovým zábradlím a jejich okenice byly tmavě zelené nebo červené jako granátová jablka. Doma měli nábytek z tmavého dřeva s ornamenty tak krásnými, že vypadal jako zdobený krajkou. Okna směřovala do přístavu, ve kterém se střídaly velké lodě. Na ostrově žili převážně obchodníci. Dařilo se jim, byli bohatí. Muži byli hrdí a sebevědomí, jejich manželky a dcery byly krásné a nosily hodně zlatých šperků. Ne, opravdu si nepředstavujte ženy z mého rodu jako shrbené babičky v ošuntělých černých šatech s šátky na hlavách, snažící se vydolovat něco ze suchých políček,“ vyprávěla Kri-kri.

Její předkové jeden z těch honosných domů postavili a zachovali přitom dávný zvyk budovat za pecí skrytá dvířka, jimiž se dalo utéct v případě, kdyby na ostrov zaútočili piráti a dostali se až do obydlí. Je ovšem třeba dodat, že jako piráti se chovali oni sami. Většina obyvatel ostrova totiž zbohatla nejen díky tomu, že na lodích přepravovala zboží po celém Středomoří, ale i tím, že zabavovala cizí obchodní lodě a jejich zboží si přivlastňovala. Ostrov měl ve svých zlatých časech vlastní námořnictvo se stovkou plavidel vyzbrojených děly, schopných kdykoli zaútočit. Kotvily v průrvách na pobřeží, ukryté, číhající, připravené. To byl problém, protože turečtí úředníci, nebo řečtí úředníci sloužící těm tureckým, kontrolovali, zda se nějaká obchodní loď časem nenápadně nezměnila v loď bojeschopnou, což se stávalo, protože mezi Řeky fungoval důmyslně propracovaný systém, jehož cílem bylo připravovat se pomalu a tiše na povstání proti Turkům.

Jakmile někomu moc naroste hřebínek a myslí si, že když se mu daří, bude to trvat věčně, zpravidla dříve či později narazí na někoho, kdo si s ním zkusí poměřit síly.

Předkové Kri-kri často mluvili o tom, že Řecko musí být samostatným státem, že je třeba zbavit se turecké nadvlády, vyhnat už konečně všechny cizáky, kteří si střídavě řecké ostrovy po staletí přivlastňovali a handlovali s nimi mezi sebou, jako by šlo o rozházené kosti, které si zdivočelí psi navzájem škubou od svých nenasytných tlam.

A tak jednoho dne obyvatelé ostrova vyhlásili nezávislost. Věděli, že na pevnině už Řekové z mnoha míst Turky vyhnali, mysleli si, že je nejvhodnější doba. Jenže Turci si vzali na pomoc egyptské námořnictvo, na paluby přibrali brutalitou proslulé albánské bojovníky a vytáhli směrem k malému ostrovu s krásnými velkými domy, jehož obyvatelé podleli dojmu, že jsou tak mocní, že mohou změnit dějiny.

Kri-kri od dětství slýchala o horké červnové noci, kdy hvězdy zářily mimořádně jasně a vůně jasmínu byla neobvykle silná. Vyprávěla jí o ní máma, které o ní vyprávěla její máma a té zase její máma, tak se to v rodině tradovalo odedávna. Kri-kri tak знала nejen příběh o tom, jak útočníci ostrov rozstříleli z lodních děl, vypálili honosné domy, muže pobili, ženy a děti odvěkli do Egypta, kde z nich udělali sluhy, ale věděla i to, jak důležitá se ukázala být ta malá dvířka za pecí. Právě jimi se jedna malá holka propíčila ven, dokázala se dostat na druhý konec ostrova, ukrýt se v zátocě, o níž věděla, že tam rybáři mívají loďky, a později na jedné z nich odplout.

Rodinné vyprávění vždy končilo v tomto bodě, posluchači byli statečností dívenky dojeti, utírali si slzy, připíjeli si dalším tsipurem, pak se objímali a následně se pustili do

tance. Příběh se zasekl právě tady, a Kri-kri proto nevěděla, jak se později ta dívka dostala až na Krétu, kde se vdala a založila rod, v němž přicházely na svět jen samé holčičky. Od malička ale slýchala, že musí vědět, kudy utíkat, kdyby bylo třeba, všímat si, ve kterých zátokách jsou zakotvené malé rybářské čluny, umět s nimi manévrovat ve větru i ve vlnách, pamatovat si, kde je pod mořskou hladinou útes a kde je naopak velká hloubka, umět se orientovat v prostoru a čase podle hvězd. Z toho všeho ji maminka pravidelně zkoušela, stejně jako ji zkoušela její maminka, tu její maminka a ji její maminka...

Všechny ženy v tom rodě měly dcery, každá vždy jen jednu. Bylo to zvláštní, mezi lidmi se o tom mluvilo, dokonce prý tátovi Kri-kri jeho rodiče říkali, že si její mámu nemá brát, protože mu dá jen jedno dítě, dceru, ale syna se od ní nikdy nedočká. Měli pravdu, Kri-kri byla jedináček.

2

Otec kladl Kri-kri na srdce, aby si našla muže, který bude schopný vést tavernu a starat se o pozemky.

„Je moc důležité, koho si vezmeš. Nesmí to být žádný budižkničemu,“ říkával a významně se vždycky podíval směrem, kde obvykle kotvila Manolisova lodička.

Rodiče Kri-kri se jmenovali Jorgos a Theodora. Jejich taverna stála v uličce vedoucí k přístavu, přímo na jejím konci svažujícím se k moři. Budova byla natřená jasně modrou barvou, nad vchodem měla stříšku z červených tašek a po desítky let se v ní scházeli všichni muži z městečka. Mluvili většinou o počasí, o tom, zda bude úroda oliv dobrá nebo slabá, zda budou letošní pomeranče sladší než ty loňské. V poslední době se však témata jejich hovorů změnila. Toho roku připadaly Kri-kri sousedské řeči mnohem zajímavější a nejzajímavější byly té noci, kdy kdosi začal vyprávět, že Krétané zmlátili Němce lopatami a rýči. Muži pokyvovali hlavami, zatínali pěsti, jejich oči se leskly vzrušením a sem tam někdo zakřičel něco ve smyslu: „Však i tady máme lopat a rýčů dostatek!“

Theodora nato zahulákala z kuchyně, ať proboha mlčí, a vyšla ven, aby se rozhlédla, jestli někdo neposlouchá pod okny.

Když Kri-kri slyšela slovo Kréta, představovala si vzdálenou zemi, kde žijí důležití lidé a všechno je tam větší a lepší. Nikdy tam ale nebyla. Nikdy nebyla jinde než na jednom ze tří ostrovů, které ležely blízko sebe. Její svět tvořil ostrov, na kterém žila s rodiči v taverně, a nedaleký menší ostrov, z něhož kdysi uprchla praprababička a rodině na něm zůstaly pozemky zarostlé fíkovníky. V poslední době však nejdůležitější část jejího světa tvořil třetí kousek souostroví. Drobek země uprostřed moře, který zdálky vypadá jako zlatý šperk vystavený na tyrkysovém sametu. Jeho žluté a bílé skály lemující pláž se ve slunci odrážejí na mořské hladině tak intenzivně, až se zdá, že na ní plavou kusy zlata.

Tam Kri-kri jezdívala s Manolisem. Jistěže to Jorgos a Theodora nevěděli. Mysleli si, že dcerka běhá po horách, povídá si tam s kozami, a mluvili o tom, že je na rozdíl od jiných děvčat ještě pořád dítě.

„Vždyť je to holka na vdávání,“ říkával Jorgos a Theodora namítala: „Je to trdlo. Dovedeš si představit, že by měla domácnost a děcka? To snad nemyslíš vážně.“

„Bylo jí šestnáct! Je žena.“

„Je to splašená koza.“

Jenže Kri-kri už v té době po horách neběhala. Mís-to toho se s Manolisem váleli v písku na zlatém ostrově, a když bylo polední slunce nesnesitelné, schovávali se v malých kamenných domcích, rozpadlých a opuštěných původními obyvateli, kteří se odstěhovali před mnoha lety poté, co se na ostrově přestal těžit sádrovec, tak vyhlášený svou kvalitou, že ho obrovské lodě odvážely celé tuny na stavby do dalekých zemí. Říkalo se, že se z něj stavěly paláce v Konstantinopoli, ve Smyrně, v Alexandrii, jenže Kri-kri jména těch měst nic neříkala, nedovedla si před-

stavit, že svět je mnohem větší a zajímavější než tři ostrovy, které znala.

Ráno chodívala na několik hodin do školy, pak pomáhala mámě s vařením a úklidem a odpoledne trávila pozorováním moře. Sledovala, kdy se na něm objeví Manolisova loďka. Jakmile vyplula z přístavu a zmizela za útesem, bylo to znamení, že Kri-kri má rychle vystoupat na jeho vrchol, proběhnout hřbitovem a zadní brankou po úzké příkré stezce sestoupit dolů, kam už mezitím Manolis doplul, čekal na ni, pomohl jí nastoupit a pak vyrazili na moře.

Představte si písek tak hebký, že polehávat na něm je příjemnější než se dotýkat sametu, představte si shluky obrovských balvanů oddělených úzkými štěrbinami, do nichž se člověk může celý zasunout, třít se o ně, posouvat se centimetr po centimetru dál do temnoty, až se najednou ocitne v chladných jeskyních, které jsou sice temné, ale různými škvírami do nich proniká světlo a tvoří na jejich stěnách nádherné mihotavé obrazy.

Takový je ostrov, na který jezdili.

Manolis vždy nasměroval loďku k nejzlatější ze všech jeho pláží, Kri-kri skočila do vody a plavala k ní, protože chtěla znovu a znovu pocítit hebkost moře zelenomodrého tak, jak nikde jinde zelenomodré není, posetého miliony světýlek připomínajících zlaté penízky na svatebních náhrdelnících nevěst. Nemohla se dočkat, až se chodidlem dotkne dna, zaboří do něj prsty a ucítí, jak jí hebkost prostupuje kůži.

Může se o vodě říct, že je hebká? Asi ne, ale kdybyste plavali směrem k té pláži a nohou se dotkli dna, pochopili byste, o čem Kri-kri vyprávěla.

Čím častěji tam jezdila, tím dříve z loďky vyskakovala do moře, až se Manolis zlobil, že jsou ještě příliš daleko,

že tak velkou vzdálenost uplavat nezvládne, ale ona plavala stejně dobře jako běhala po horách.

Nedivme se, že Kri-kri bylo úplně jedno, že velký ostrov právě okupovali němečtí a italští vojáci, že máma byla nervózní a neustále mluvila o tom, že nemá z čeho vařit. Kri-kri netušila, že celý svět zachvátila válka a umíraly miliony lidí. Vždyť ona neměla ponětí, kolik ostrovů má její vlast, jak obrovský je celý svět. Nezajímalo ji nic jiného, než kdy se zase s Manolisem bude povalovat v hebkém sametovém zlatě.

Po čase ji ale začalo znepokojoval její břicho. Bylo čím dál větší. Spyridula se na ni jednou zadívala, sáhla jí na něj a řekla: „Může se stát, že tam nemáš jedno dítě, ale dvě. Stává se to. Někdy se narodí najednou i tři. No nedívej se na mě jako hloupá koza. Nemysli si, že když jsi se s něčím nesetkala, tak to neexistuje. Teď to musíš co nejrychleji říct mámě. No co koukáš? Neříkej mi, že nevíš, že budeš maminkou. Tak pitomá snad nejsi.“

Spyridula byla spoustu let vdova. Neměla děti a žila v maličkém domku v přístavu. Říkalo se, že je namyšlená. Pocházela z pevniny, ale z nějakého záhadného důvodu se vdala za muže z ostrova, přistěhovala se sem a tak trochu si o sobě myslela, že je něco lepšího než ostrované.

Kri-kri ale měla Spyridulu ráda a namyšlená jí nepřipadala. I Manolis k ní chodíval rád. Nosíval jí ryby, které ulovil, a ona mu je připravovala. Jeho máma zemřela, když byl ještě malý kluk, a Spyridula ji tak trochu nahradila. Občas vyprala a uvařila i Manolisovu tátovi, z něhož si děti dělávaly legraci. Když výjimečně promluvil, bylo vidět, že mu v dásni zbyl jeden jediný zub, pokud se ta hnědočerná věc dala zubem nazývat. Většinu času trávil tím, že opravoval rybářskou síť v loďce, která byla stejně ztrouchnivělá

jako on. Kdy naposledy vyjel na moře, natož kdy přivezl nějaké ryby, si už nikdo nepamatoval. To, že přežíval, byla Manolisova zásluha, protože na rozdíl od něj občas nějaké ryby ulovil a někdy jich trochu prodal do taverny.

Když začala válka, lidé si přestali v taverně objednávat oslavy svateb, křtů a pohřební hostiny. Scházela se v ní jen hrstka stále stejných mužů, sedávali tam dlouhé hodiny, ale neporoučeli si talíře plné masa, ryb a pečené zeleniny jako dříve. Obyvatelé ostrova neměli peníze, protože jim Němci zakázali cestovat na jiné ostrovy. Nemohli tedy jezdit na Krétu prodávat med, tymián, fíky a cibuli. Proto táta Kri-kri přestal od Manolise kupovat ryby. Nikdo z hostů si je už v taverně neobjednával. Byla bída, každý si chytil rybu sám, a to ještě tajně, protože když němečtí vojáci někoho s úlovkem zahlédli, rybu mu sebrali. No a když navíc Němci zakázali lidem po setmění vycházet z domovů, tak už do taverny nechodil vůbec nikdo.

Spyridula každý den Kri-kri připomínala, že zvětšující se břicho už dál tajit nepůjde a bylo by vhodné o něm co nejdříve říct rodičům. Nakonec to nepřijemné sdělení nebylo třeba ani plánovat. Kri-kri se zrovna převlékala, když do místnosti vešla Theodora a ve vteřině propukla v pláč. Jorgos ji uslyšel, vběhl dovnitř, nejdříve na Kri-kri jen zíral, pak jí vrazil facku, nato další a další. Když se snažila jeho ranám uhnout, upadla na zem. Maminka na tátu skočila a pokoušela se ho od dcery odtáhnout. Poté se na pobřeží strhla velká rvačka, protože Jorgos si počkal na Manolise. Seběhlo se tam hodně lidí, chtěli je od sebe odtrhnout, ale nakonec se prali všichni se všemi. Ale to Kri-kri věděla jen z doslechu, protože v té chvíli seděla doma a brečela.

Theodora si vyčítala, že si nevšimla, že Kri-kri už dlouho nevěšela na dvorku vyprané, přesto stále zahnědlé hadrové proužky. Jak je možné, že si neuvědomila, že dcera neměla už kdovíjak dlouho menstruaci, že nepoužívala plátýnka, která k těmto účelům měly ženy našítá?

„Je to moje vina,“ opakovala si tiše stále dokola.

„Je to tvoje vina,“ přitakával jí Jorgos tak hlasitě, že to bylo slyšet až v přístavu.

Následující den se vypravil za otcem Nikolaosem, aby Kri-kri a Manolise oddal co možná nejrychleji, dokud její břicho nebude ještě větší.

Ke svatbě nedošlo. Řeči mužů o lopatách a rýcích, jimiž by se dobře dali bít Němci, přestaly být jen řečmi. Obyvatelé jedné vesnice v horách se okupantům postavili, několik jich zabili. V přístavu se objevila loď plná dalších vojáků. Rodiče Kri-kri zavřeli tavernu, a to bylo co říct, protože ji nezavírali ani v době největších bouří, ani v zimě, kdy vlny byly tak velké, že moře špláchalo až do jejích oken.

Manolis a Kri-kri odpluli na místo, kde příběh jejího obrovského břicha začal. Tam měl i skončit. Pokud dobře počítali, zanedlouho tomu mělo být devět měsíců.

Vlastně tu hloupost s odjezdem na zlatý ostrov vymyslela Kri-kri a přesvědčila Manolise, že je to skvělý nápad. Kde jinde by měla být v bezpečí než tam, kde nejsou němečtí ani italští vojáci, na místě, kde nemůže zakotvit žádná větší loď, protože voda je tam mělká? Kde jinde bude lépe, až se proti okupantům vzbouří i další vesnice, až Němcům přijedou na pomoc posily, až se bude na velkém ostrově v městečku nad přístavem bojovat v každém domě, v každé uličce? Před očima se jí odehrávaly živé scény, v nichž hořely domy, tak jak si to představovala, když odmalička

poslouchala líčení katastrofy, kterou prožili její předkové. Měla strach, že bude muset v noci někam utíkat. A doma v taverně žádná tajná dvířka za pecí nebyla. I kdyby byla, s břichem by se jimi stejně neprotáhla.

Z porodu strach neměla. Nikdy žádný neviděla, nenapadlo ji, že by to mohla být záležitost bolestivá, natož nebezpečná. Ženy, které znala, porodily pět i více dětí. Kamarádka měla šest sourozenců, další pět. Sousedka byla mámou tří kluků a tří holek. Kri-kri měla za to, že mít děti je naprosto běžná věc, nad kterou není třeba přemýšlet, natož se jí bát.

Sledovala, jak Manolisovi ve větru vlály vlasy a napínaly se mu svaly na pažích, když ovládal malou loďku v moři, které bylo ten den rozbouřené. Věděl, který kus skály vyčnívající z moře je třeba obeplout zdálky, protože je kolem něj pod hladinou spousta neviditelných útesů, a který naopak ční z moře zcela osamocený, takže je možné ho minout tak blízko, až se rackům na něm tábořícím podíváte do očí.

Na zlatém ostrově tehdy žilo patnáct lidí. Celý život trávili na malém kousku země, kde byly jen pláže, skaliska a stromy tak suché, že nijak nedávaly najevo, jakými plody by mohly být prospěšné. Lidé tu lovili ryby, na vyprahlých políčkách pěstovali zeleninu a scházeli se v rozpadající se kapli, která jediná naznačovala, že dříve mělo toto místo mnohem více obyvatel, kteří tam přijížděli z jiných ostrovů a budovali jednoduchá obydlí, protože být dělníkem těžícím sádrovec bylo mnohem výnosnější než být prostým rybářem.

Když přijela Kri-kri, byli už všichni staří. Jejich potomci se dávno odstěhovali na velký ostrov, případně mnohem

dál. Dítě nebylo na malém ostrově žádné. Vlastně si nikdo nepamatoval, že by tam kdy nějaké dítě žilo. Připlulo tam jen to v břiše Kri-kri. Přesněji řečeno, tehdy to ještě byl blíže neupřesněný počet dětí.

Kri-kri se zabydlela v jednom z prázdných kamenných domků. Dny byly krásné, teplé, ale Manolis trávil čas sbíráním dříví, aby měli co přiložit do rozpadajícího se krbu, kdyby přišla bouře a ochladilo se. Spali na zemi. Přivezli si něco málo oblečení, nějaké nádoby a vědro, v němž Manolis nanosil z pláže vrstvy písku, na které pak rozprostřeli deky.

Kri-kri chtěla rodičům ukázat, že se dovede postarat sama o sebe. Kdo by vydržel poslouchat tátovy řeči, že čeká dítě s chudákem, který nic nemá a stojí o ni jen proto, že rodina má tavernu?

„Dodnes se mi ve snech zjevuje ruka porostlá černými chlupy, která se mi mezi nohama drala až dovnitř břicha. Opravdu se ještě někdy probouzím s pocitem, že mě zase trhá na kusy. Cítím to, vidím to. Ano, já to vidím. Tehdy jsem seděla, takže se mi naskytl obrázek, jak mi z každé strany jedna žena drží nohu tak, abych je měla co nejvíce roztažené. Vidím i toho chlapa, kterému ruka patřila. Vidím všechno, co se dělo, a slyším i ty strašné zvuky, ten křik, můj křik. Jedna žena seděla za mnou, držela mě zezadu za ramena. Kdosi mi dával do pusy větev a říkal, ať se do ní zakousnu. Cítila jsem, jak se mi do jazyka a dásní zarývají třísky, což je zvláštní, ve srovnání s celkovou bolestí bych si takovou drobnost vůbec pamatovat neměla. Odehrávalo se to na pláži. Na naší zlaté pláži, na kterou jsem se dopotácela. Netuším, kolik času uběhlo od chvíle, kdy jsem vyšla z našeho kamenného domku. Když jsem

se pak na rozhraní písku a moře svíjela v bolestech, nikdo o tom nevěděl. Všiml si mě rybář, který pláž zrovna míjel. Připlul, přiběhl ke mně, chvíli zíral a pak utekl. Ale vrátil se. A s ním přišli i ostatní obyvatelé ostrova. Seběhlo se jich ke mně všech patnáct. Většina se spíš dobelhala, protože byli opravdu hodně staří. Dali pode mě hadry, hádali se, křičeli. Někdo tvrdil, že mě musí odtáhnout, jiný, že se mnou nesmějí hýbat. Ne, neptej se, proč do mě nestrčila ruku některá z žen, ale chlap. Vím, že se na to chceš zeptat. Odpovídám předem, že nevím. Také jsem nad tím později přemýšlela. Jediné vysvětlení je, že děda s chlupatou prac-kou byl na ostrově něco jako starosta, to znamená, že měl mezi patnácti obyvateli rozhodující slovo, i když od doby, kdy se tam přestal těžit sádrovec a všichni dělníci se odstěhovali, už vlastně dlouho nebylo o čem rozhodovat.“

Tak mi Kri-kri popsala den, kdy se narodily její děti. Byl to po desítkách let jediný vzrušující zážitek, který oněch patnáct obyvatel zlatého ostrova potkal.

Manolis u porodu nebyl. O několik dnů dříve se rozhodl, že raději zajede domů a přiveze Spyridulu, aby s porodem pomohla.

Nevrátil se. Nevěděl, že Kri-kri porodila tři děti najednou. Kri-kri si z té doby vybavovala jen to, že ležela a pozorovala, jak sluneční paprsky pronikají dírami v hadru vlajícím v otvoru ve zdi, nepravidelném a neproskleném, takže se jen stěží dal nazvat oknem, a vytvářejí na protější stěně různé obrazce. Ženy jí přinášely děti, aby je nakojila. Nešlo to. Rozčilovalo ji, že plakaly. Chtěla spát. Čekala jen na moment, kdy zklamaně, bezradně a vystrašeně se tvářící stařeny s dětmi zase zmizí a ona bude moci opět sledovat úzké proužky světla posunující se po stěnách.

Jednoho dne nad sebou uviděla tvář Spyriduly.

„Mluví se o tom, že tady porodila nějaká holka. Jeden rybář se vypravil k nám, poptával se v přístavu, jestli někomu nechybí nějaká těhotná, říkal, že nemohla připlout zdaleka, že musí být z našeho ostrova. Když jste s Manolisem zmizeli, bylo mi jasné, že jste se schovali tady. Ale to není místo pro život s dětmi. Nemůžeš tady zůstat. Na kozím mlíku maličké pořád být nemůžou, už tak je zázrak, že jsou ještě naživu,“ řekla Spyridula a Kri-kri pochopila, že obyvatelé ostrůvku jejím dětem dávali mléko těch několika koz, které se tam vyskytovaly. Usmála se. Takže kozy-kamarádky zachránily její děti.

3

Když Kri-kri vystupovala z loďky, upadla. Tak slabá byla. Nějací lidé jí pomohli, aby byla schopna dostat se na molo, a přitom překvapeně hleděli na nemluvnata, která ležela v loďce jako tři malinké bochníky chleba. Ano, chléb připomínala ze všeho nejvíc, protože byla zabalená ho hnědých hrubých hadrů, vůbec se nehýbala a zrovna výjimečně nevydávala žádné zvuky. Lidé se nakláněli, brali je do náručí, předávali si je a vytahovali na pevninu i Spyridulu, která se také sotva držela na nohou. Starý Themos, který je přivezl, nepatřil zrovna mezi mistry, co se týká umění zakotvit tak, aby se dalo snadno vystoupit, takže mezi lodí a molem zůstala docela velká mezera, navíc moře bylo ten den rozbouřené.

Kri-kri si uvědomila, že se na ni Themos díval trochu ustrašeně, když se pokoušel loď přistrčit přece jen trochu blíž ke břehu, aby nohou dosáhla na molo. Jeho pohled uhýbal na místo, kde býval její domov. Ohlédla se. Uviděla hromadu suti a kamení. Střecha taverny byla sesunutá na bok, část byla dočerna ohořelá. Proti obloze se tyčily ohořelé rozpraskané trámy. Z části, ve které s rodiči bydlela, nezůstalo nic, ta shořela úplně. Když přišla blíž, uviděla, že uprostřed hromady rozbitých a zuhelnatělých předmětů

ležel jen nepatrně poničený obraz, který ji provázel celým životem, patřil neodmyslitelně k taverně, visel v ní na stěně a táta ho miloval tak, že ho zásadně otíral od prachu sám a nedovolil, aby na něj sáhl někdo jiný. Říkal, že je to dílo opravdového malíře, že ho od něj koupil v Chanii.

Kri-kri se kdysi bála ženy, která na něm byla vyobrazena. Ta postava stála na přídi lodi, za pasem měla pistoli a dlouhou dýku, mračila se, její nos připomínal zobák mořského orla a hlavu měla zabalenou v tmavě červeném šátku. Táta jí o ní vyprávěl za zimních večerů, kdy se choulili u krbu a venku svištěl vítr. Mluvil o tom, že se jmenovala Laskarina Bubulina, že byla první ženou, která velela loďstvu, stala se admirálkou a financovala ze svého majetku boj proti tureckým okupantům.

„Bez ní bychom nebyli svobodní, to si pamatuj. A co je v životě nejvíc? Svoboda. Pamatuj si, že existuje jen jedna možnost. Svoboda, nebo smrt,“ vysvětloval táta a z kuchyně se ozývala máma: „Nech toho, vždyť ji strašíš!“

Kri-kri si pak ovazovala hlavu červeným šátkem, běhala s chlapci po přístavu, píchala je klackem a křičela: „Já jsem Bubulina a všechny vás pobiju!“

„Měl jsem ti dát jméno Bubulina,“ říkával táta a Kri-kri se smála, protože jí připadalo, že to jméno k té ženě z obrazu vůbec nesedí, je takové milé, legrační, zatímco její podoba vzbuzovala strach.

Překvapilo ji, jak byl obraz těžký, když se ho pokusila z hromady suti zvednout a odnést. Možná to bylo tím, že neměla ani trochu síly. Každý krok byl velmi namáhavý a křik jejích dětí, které si ženské navzájem podávaly a hou-paly je v náručí, čímž je očividně vzbudily, jí připadal nesnesitelný. Až v tu chvíli jí došlo, že neví, co se s mámou a tátou stalo.

Proč nejsou v přístavu? Neviděli, že připlula?

Nepřišli, protože jsou na ni stále naštvaní?

Kde teď bydlí, když taverna už není?

A proč pro ni vlastně se Spyridulou na zlatý ostrov nepřijela máma?

Jak je možné, že táta nechal Bubulinu ležet v sutinách?

To by přece nikdy neudělal.

Jak to, že je ten obraz tady, když téměř celý dům shořel?

Je to zázrak? Nějaké znamení?

Kri-kri pak zřejmě omdlela, protože se probudila ve Spyridulině domku. Otevřeným oknem foukal vítr, v pokoji bylo šero, Bubulina ji sledovala opřená o protější stěnu, takže Kri-kri měla na chvíli pocit, že je doma, že se nic nestalo a byl to jen nepříjemný sen.

„Všechny slepice sežrali Němci, jen několik jich lidé zachránili, protože je schovali doma. Dohodli se, že ti jednu dají. Ženské o tom hlasovaly, některé byly proti, vím, které to byly, nezapomenu to, ale nakonec většina rozhodla, že je slípka tvoje, protože musíš nabrat síl,“ vyprávěla Spyridula, zatímco se pokoušela Kri-kri z misky opatrně nalít polévku do pusy. To se opakovalo dvakrát denně následující dva dny. A když už v hrnci zbylo jen pár kapek, Spyridula jí je násilím nalila do krku, přestože byly zkyslé, zapáchající, nechutné a Kri-kri se z toho obracel žaludek. Věděla ale, že ty poslední životadárné kapky nemůže vyzvracet, protože by Spyridula i ostatní ženské byly naštvané, že slípka položila život zbytečně.

Otevřeným oknem slyšela susedky.

„Ona se vůbec neptá na ty malé.“

„Je vyčerpaná.“

„No dobře, ale ji ta děcka nezajímají.“

„Víš, co si musela zažít?“

„Už když přijela, chovala se divně.“

„To se spraví, vyspí se, uklidní se.“

„Irimi má mléko, má ho dost i pro ty její.“

„Ale zas tolik ho nemá, nemůže šidit svoje malé.“

„A ona ani nezkoušela kojit?“

„Jen se na ni podívej, je hubená jako koza. Vždycky taková byla.“

„Přežijou ta nebožátka vůbec?“

„Ti kluci mají jiskru v očích, ale ta malá nevím, ta je jako leklá rybka.“

„Až se budeš cítit na to, vyjít na hřbitov, ukážu ti, kde mají hrob,“ odpověděla Spyridula Kri-kri na otázku, jestli se na ni rodiče stále zlobí, a proto ji dosud nepřišli přivítat.

Kri-kri vlastně jinou odpověď nečekala.

„Chceš to slyšet?“ zeptala se jí Spyridula.

Kri-kri přikývla a pak poslouchala vyprávění o tom, jak si muži z horské vesnice počkali na oddíl italských vojáků a v úzké zatáčce prašné cesty, v místě, z něhož není úniku, protože je z jedné strany ohrazené skalisky a z druhé příkrým srázem, na ně začali shora valit balvany. Pak seběhli a kameny je dobili.

„Byli přesvědčeni, že loď, co se blíží k ostrovu, patří Spojencům, že nám přijíždí na pomoc, protože řada ostrovů už byla osvobozená. Tupci, ani si nezjistili, že pár dnů předtím se na opačné straně ostrova vylodil nový německý oddíl. Mysleli si, že mají Italy i Němce spočítané. Některé pobili, ale ty další, o nichž netušili, že tu byli, rozběsnili. No a loď blížící se k ostrovu se nakonec ukázala být obsazená dalšími Němci, ne Angličany. Dobře, že jsi tu nebyla. Němci se mstili. Všechny muže zabili. Přežili jen

ti, kteří utekli až nahoru do hor a zalezli do skal. Když se po týdnech vrátili, lidé tu leželi na molu a v uličkách postřílení, ubití a ubodaní. I já jsem pomáhala kopat hroby. Jen ti idioti, kteří si hráli na hrdiny a všechno to způsobili, stačili přejít na druhou stranu ostrova a v noci odplout. Ti, kteří za nic nemohli, jsou mrtví. Jako tvoji rodiče. Vyběhli před tavernu a nějaký voják je prostě zastřelil. Jen tak. Aspoň netrpěli.“

„Jak to, že jsi přežila ty?“

„Šla jsem na hřbitov. Lehla jsem si mezi hroby. Dva dny jsem tam ležela. Tam vojáci nechodili.“

Ještě jedna otázka zůstávala nezodpovězená. Manolis přece odjel ze zlatého ostrova ještě před narozením dětí, znamenalo to tedy, že přijel domů právě v době německého řádění. Kde tedy je?

Kri-kri se nemusela ptát, protože Spyridula uměla číst myšlenky, a tak nevyslovenou otázku zodpověděla: „Manolis se připlctl mezi ty idioty, co zaútočili v horách na Němce. Nikdo ho už pak neviděl, jeho tělo se nenašlo. Lidé tvrdí, že někteří z chlapců přešli hory a podařilo se jim v noci odplout, možná byl mezi nimi. Ale nepřemýšlej nad tím. Čas ukáže. Snít o minulosti znamená zmeškat přítomnost.“

4

Kri-kri nikdy dříve nepoznala hlad.

Táta jezdíval do hor do mlýnů pro mouku, máma z ní pekla dobroty. Taverna bývala díky Theodořině kuchařskému umění vyhlášená. Když někdo ulovil papouščí ryby, zásadně si je nechával připravit od ní a pak si je odnesl domů v pekáči nebo na ně do taverny přivedl celou rodinu. Pekla je i se šupinami a vnitřnostmi, celé je zakryla nakrájenými rajčaty a spoustou cibule a pak je nechávala v peci dlouho, dokud se vše neproměnilo ve voňavou bublající hmotu, kterou se všichni cpali tak, až se málem poprali, kdo nakonec vylíže pekáč.

Kri-kri proto s údivem pozorovala Spyridulu, jak každý večer dlaní smetala ze stolu drobečky a shromažďovala je v plechovém hrnečku. Už v něm měla asi tři centimetry drobků.

„Když takhle sbíráš drobky týden, už se pak s nimi dá něco dělat. Až jich bude ještě víc, přidám k nim vodu. A kápnu tam trochu medu, jestli nějaký najdu,“ řekla a dodala: „Irimi má recept na fazolovou polévku bez fazolí, musím se jí zeptat, jak se dělá.“

Němci a Italové sice odtáhli, ale na ostrově začal hladomor. Mrtvý byl pekař, všichni tři mlynáři, většina chlapů,

kterí uměli lovit ryby. Zásoby byly vydrancované vojáky, kdo něco měl, dávno jim to musel odevzdat.

Když se Kri-kri rozhodla, že se konečně pokusí vyjít strmou stezkou na hřbitov k hrobu rodičů, za první zatačkou málem zakopla o tělíčko malé dívčinky. Ležela tváří k zemi, černé copy měla rozhozené do stran. Když ji Kri-kri otočila, poznala dcerku tátova kamaráda, rybáře. Slyšela, že jeho i jeho ženu Němci zabili. Dříve by se nemohlo stát, aby se sousedé nepostarali o dítě, které přišlo o rodiče a nemělo co jíst. Na ostrově bylo po staletí běžné, že když se někdo ocitl v nouzi, všichni z okolí mu přispěchali na pomoc a rozdělili se s ním, i když sami měli málo. Ale teď dopustili, aby malá holka zemřela na cestě? Jak je to možné? Zapomněli, že existuje? To se tady sama toulala, až hladem upadla a už zůstala ležet? Kri-kri nechápala, jak se to mohlo stát. Nevšimla si, že obyvatelé ostrova začali zamykat na noc dveře, zavírat okenice. Tajili jeden před druhým, že měli v pytlíčku na dně trochu mouky. Nikdo v té době nenechával přes noc slepice na dvorku, všichni si je brali domů.

Spyridula se vypravila ke švagrové do hor. Po několika dnech se vrátila s pytlem přehozeným přes rameno. Měla v něm ve sklenici naložené vařené kozí maso, několik cibulí a paprik a trochu mouky. Kri-kri se najedla tak, že se jí znovu zvedal žaludek. Ale stejně jako u slepičí polévky si dávala pozor, aby to Spyridula nevěděla. Byla by nešťastná, že jídlo přišlo vniveč, když ji stálo takovou námahu ho přinést. Tak jí přece nemohla ani říct, že kozí maso do úst nemůže vzít. Nikdo by to nepochopil, vždyť kozí maso bylo pro všechny ostatní tou nejběžnější stravou. Jen Kri-kri ho jíst nemohla. Táta jí kvůli tomu huboval, ale máma říkala: „Tak ji nenuť, třeba ji to přejde.“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Říkali jí Kri-kri.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.